

Upodabljaljoča umetnost

Dva Zajčeva reliefa za bodoči Prešernov spomenik sta bila v fotografskih snimkih razstavljeni pri Schwentnerju. G. Ivan Zajc si je izbral dva prizora iz Prešernovih pesmi. Prvi je slovó Črtomirovo od Bogomile, drugi pa balada »Ribič«. Oba reliefa pričata, da utegne biti ravno ploskvorezba njegova »stroka«. Ko gledamo dramatično upodobljeno slovó Črtomirovo, prihajajo nam na misel verzi:

... »Objeta sta ko bi bila telesa
engà, spustiti ustno ustna noče.
Si iz lev'ga oče, desnega očesa
jok briše ...«

Ako motrimo ubogega ribiča, kako se bori z valovi in z zapeljivimi povodnimi vilami, vabečimi ga s svojimi dražestmi v propast, spominjamo se stihov:

»Enkrat se valovi morjá razdelé,
prikažejo 'z njih se dekleta lepé,
do pasa morske dekleta nagé ...
Se kopljejo, smejejo ...«

Fant s celo močjó se v veslo uprè,
ni mar mu skalovja, viharjev ne ...« A. A.

Umetniška razstava v Zagrebu. »Umjetnički dom« na Franja Josipa trgu je 1. maja zopet otvoril svoja vrata letošnji pomladnji umetniški razstavi. Prvo besedo imata to pot Medović in Iveković. V obeh velikih dvorinah visi po stenah toliko in tako krasnih del, da se težko ločiš od tega svetišča, kjer triumfuje slovanska umetnost, umetnost, ki se je porodila v dušah teh dveh odličnih naših bratov Hrvatov. Med 128 slikami in studijami, ki sta jih razstavila Medović in Iveković, vidite portrete, pokrajine, genre in zgodovinske slike. Zanimivo je, da sta oba umetnika v svojih umotvorih i epika i lirika — če smemo zgodovinske slike in genre imenovati epske in pokrajine lirske.

V razstavnem katalogu se vrstita Medović in Iveković kar zaporedoma, le tuptam stoji vmes kako drugo ime.

Oba sta genialna umetnika, velika slikarja. Medović pa stoji glede tehnike brez dvoma na višji stopinji popolnosti. Medović me spominja v svojih zgodovinskih slikah na eni strani na Siemiradzkega, na drugi pa na Brožika. Medović ljubi antiko, in v teh slikah veje duh Siemiradzkega. Primeri njegove slike: »Pompejanka«, »Žrtva Bacchu«, »Rimljanka«, »Mark Antonij«. Čudovita stvar je ta »Žrtva bogu Bacchu!« Slika, ki je bila razstavljena že na milenijski izložbi v Pešti in pa l. 1897. v Kopenhagenu, vzbuja občno pozornost po svoji snovi, tehniški dovršenosti, plastičnosti in napravi na vsakega gledalca globok vtisk. Z ljubeznijo pa jemlje Medović svoje snovi tudi iz svoje hrvaške zgodovine. »Dolazak Hrvata« je vsekakor grandiozno koncipirana snov. Dovršena še ni, a bode, kadar izvrši mojster poslednjo potezo na svojem platnu, krasna stvar. Hip, ko zagledajo Hrvati morje, je dramatičen; veličastno morje je naredilo na prišlece božanski vtisk. Imenitna, do najmanjših detailov fino

izvedena, krasno kolorirana slika je »Spletski državni zbor« v cerkvi. Ta slika spominja gledalca z ozirom na dovršeno risano notranjščino cerkve in pa na paramente zbrane duhovščine na Brožikovega »Husa«. Krasna slika so »Srijemski mučenici«. Medović je tudi nežnočuteč pokrajinar. To priča »Groblje u kuni«, ki je bilo lani na svetovni razstavi pariški. Vrhutega je razstavil Medović svoj portret — on je duhovnik — ter še par drugih in celo vrsto studij, nekaj tihožitij i. dr. . . .

Medoviću kongenialen, čeprav še ne tako razvit in dovršen umetnik, je Iveković, ki je enako spreten v čuvstvapolnih pokrajinah kakor v dramatičnih zgodovinskih slikah, dobrih portretih in finih genrih. Morebiti najboljša razstavljena genre-slika njegova je »San graničara«, ki je polna poezije, četudi je simbolika sanj nekoliko preveč vidna. »Veronika Deseniška« nam kaže v dramatični koncepciji tragičen hip iz slovensko-hrv. zgodovine. Slika je krasna. Dovršeno lep je prizor: »Oproštaj Zrinskoga i Frankopana od Katarine Zrinske«. Nekako v duhu stare šole je slikan »Harač«, ki predstavlja znani prizor iz »Čengić-age«. Velik mojster je Iveković v pokrajinah. Poglejte samo, kakšen je njegov »gledališki trg zagrebški v snegu«! Te barve! Najlepši njegovi sliki te vrste pa sta nemara: »Idila u slavonskoj šumi« in pa »Na šuljanju«. To je lirika! Iveković je razstavil tudi več portretov in studij.

Med Medovićevimi in Ivekovićevimi umotvori visi tuptam še par proizvodov drugih umetnikov in umetnic.

Viktor Rimay ima par dražestnih bronзовih skulptur (po Donatellu in Frangešu). Vučetić je razstavil par lepih portretnih studij, Sitzer pa neko tihožitje. Poseben prostor zavzemajo »Šole«. Tu so razstavili nekateri mladi nadarjeni slikarji in slikarice nad 50 svojih prvencev. Večina teh mladih umetnikov in umetnic prihaja iz šole Medovića ali pa Ivekovića. Prepričani smo, da se marsikateri izmed njih razvije sčasoma v popolnega mojstra.

V krilu, ki stoji vhodu nasproti, je pa razstavljenih nekaj arhitektonskih modelov. Ti modeli so deloma samo narisani, deloma pa so uliti v mavčevi masi. Tu vidite načrte in modele za cerkve, sinagoge, vile, privatne hiše, za trgovski muzej v Zagrebu i. dr.

Kaj pa — v Ljubljani letos ne bomo imeli nobene umetniške razstave? Kaj je s hrvaško umetniško razstavo v Ljubljani? Kaj dela naše »umetniško društvo«? . . .

(Konec prih.) A. A.

Med revijami

»Narodnogospodarski Vestnik« se imenuje mesečnik, ki ga je začelo izdajati na novo ustanovljeno slovensko trgovsko društvo »Merkur« v Ljubljani. Ureja ga g. dr. Viktor Murnik, tajnik trgovinske zbornice. »Narodnogospodarski Vestnik« se ne bo pečal samo s trgovinskimi stvarmi, ozirati se mu bo, kakor piše uredništvo, na vse narodno gospodarstvo, ki mu je ravno trgovstvo gibalo in gonilo. Pred vsem ne bo zanemarjal industrije in obrti, s katerima vežejo trgovino najožje vezi. In ker trgovca živo zadevajo trgovska, carinska, davčna politika, pa tudi deželno in državno finančno gospodarstvo, bo pozoren tudi na te stvari. List bo sploh zastopal narodnogospodarske koristi slovenskega